

Temat: Dobry zwyczaj - mądrze pożyczaj czyli jak nie wpaść w pętlę zadłużenia

Skrócony opis zajęć:

W trakcie zajęć uczniowie analizują skutki zaciągania pożyczek, poznają zasady bezpiecznego i rozsądnego pożyczania, oceniają konsekwencje związane z zaciąganiem szybkich i łatwych pożyczek oferowanych przez instytucje parabankowe.

Poziom

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla gimnazjów

Wiedza o społeczeństwie

25. Gospodarka rynkowa.

Uczeń:

2) podaje przykłady racjonalnego i nieracjonalnego gospodarowania; stosuje zasady racjonalnego gospodarowania w odniesieniu do własnych zasobów (np. czasu, pieniędzy)

27. Pieniądz i banki.

Uczeń:

3) wyszukuje i zestawia ze sobą oferty różnych banków (konta, lokaty, kredyty, fundusze inwestycyjne); wyjaśnia, na czym polega oszczędzanie i inwestowanie

Cele zajęć :

Uczeń powinien:

- wyjaśniać pojęcia: oprocentowanie, prowizja, pożyczka, „chwilówka”
- wskazywać argumenty „za i przeciw” zaciąganiu pożyczek
- mieć świadomość, że dług należy oddać
- wymieniać instytucje finansowe udzielające pożyczek/kredytów
- wskazywać różnicę pomiędzy bankami i parabankami
- określać ryzyko związane z zaciąganiem szybkich i łatwych pożyczek oferowanych przez instytucje pozabankowe

Pojęcia kluczowe:

Bank - podmiot działający na podstawie zezwolenia i nadzorowany przez Komisję Nadzoru Finansowego, którego działalność polega na przyjmowaniu depozytów, udzielaniu kredytów oraz dokonywaniu rozliczeń pieniężnych.

Chwilówka - łatwo i szybko dostępna pożyczka/kredyt, najczęściej w wysokości od kilkudziesięciu złotych do kilku tysięcy złotych na krótki okres. Najpopularniejsza forma drobnych pożyczek udzielanych na często niekorzystnych dla klienta i niejasnych warunkach, dlatego – dla zachęty – bywają reklamowane jako produkty „*bez sprawdzania w BIK*”, „*pożyczki prywatne*”, „*bez zbędnych formalności*”, „*bez poręczycieli*” lub „*pozabankowe*” dla tych, którzy nie mogą liczyć na kredyt w banku ze względu na brak zdolności kredytowej.

Firma pożyczkowa – podmiot nie będący bankiem, którego działalność polega na udzielaniu pożyczek osobom fizycznym lub przedsiębiorstwom. Pożyczki udzielane są z własnych środków, a nie z funduszy zdeponowanych przez klientów. Podmiot ten nie podlega nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego. Zawierając umowę o pożyczkę należy zwrócić szczególną uwagę na wymagania pożyczkodawcy związane z zabezpieczeniem oraz na całkowity koszt pożyczki obejmujący oprocentowanie, prowizje oraz wszelkie dodatkowe opłaty związane z jego udzieleniem oraz obsługą w trakcie trwania umowy.

Odsetki – dochód z udostępnienia bankowi środków pieniężnych z tytułu depozytu/lokaty lub koszt pozyskania środków pieniężnych w formie kredytu/pożyczki. Ich wysokość zależy od oprocentowania ustalonego pomiędzy stronami umowy lokaty lub umowy kredytu/pożyczki.

Oprocentowanie - stopa procentowa podawana najczęściej w skali rocznej, określająca wysokość odsetek od depozytu, które otrzyma depozytariusz lub odsetek od pożyczki/kredytu, które będzie płacić pożyczkobiorca.

Parabank – podmiot, niebędący bankiem ani instytucją uprawnioną, do przyjmowania depozytów i udzielania kredytów, lecz wykonujący czynności podobne do czynności bankowych i niepodlegający nadzorowi finansowemu, sprawowanemu przez organ nadzoru.

Pożyczka - umowa, na podstawie której firma pożyczkowa, bank lub osoba fizyczna (pożyczkodawca) przekazuje innej osobie (pożyczkobiorca) określoną kwotę środków pieniężnych. Pożyczkobiorca po upływie określonego terminu spłaca pożyczkę wraz z odsetkami. W przeciwieństwie do kredytu bankowego w umowie pożyczki nie jest wymagane określenie celu pożyczki. Umowa pożyczki na kwotę przekraczającą 500 zł powinna być zawarta na piśmie.

Zadanie nr 1: „Plusy i minusy pożyczania”

a) Zapytaj uczniów co sądzą o pożyczaniu pieniędzy? Czy sami byli kiedykolwiek w sytuacji, że pożyczyci od kogoś lub komuś pieniądze? Poproś ochotników o krótkie wypowiedzi.

b) Poproś uczniów, aby pracując w 3-4 osobowych zespołach porozmawiali o plusach i minusach pożyczania. Poleć, aby argumenty „za i przeciw” zapisali w tabeli. Po wykonaniu zadania poproś przedstawiciela jednej grupy o prezentację zebranych argumentów na forum klasy, a pozostałych uczniów o ewentualne uzupełnienie.

Pożyczanie	
+	-

Przykład uzupełnienia tabeli

Pożyczanie	
+	-
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość szybkiego zakupu produktów mimo braku gotówki - „załatwienie” dziur w budżecie - pozyskanie większych środków finansowych na zaspokojenia potrzeb - dłuższy okres spłaty - rozłożenie spłaty długu na raty 	<ul style="list-style-type: none"> - konieczność spłaty długów wraz z odsetkami - koszty kredytów -wymagane zabezpieczenie przy kredytach z banku - uciążliwe procedury przy staraniu się o kredyt w banku

Podsumowując ćwiczenie podkreśl, że dzięki pożyczkom i kredytom często możliwa jest realizacja ważnych życiowych celów np. zakup komputera, sprzętu elektronicznego, samochodu czy mieszkania, Zaznacz, że pożyczając pieniądze zawsze trzeba pamiętać o tym, że zaciągnięte długi trzeba spłacić wraz z odsetkami. Zawsze więc decyzja o zaciągnięciu kredytu lub pożyczki powinna

być dobrze zaplanowana i przemyślana, bowiem będzie ona miała wpływ na nasz budżet w przyszłości.

Zadanie nr 2: Długi Polaków w liczbach

Rozdaj uczniom dane dotyczące zadłużenia Polaków. Poproś ochotników o odczytanie kolejnych informacji. Następnie porozmawiaj z uczniami o skali zadłużenia Polaków. Zwróć uwagę na liczbę osób, które mają problemy ze spłatą zaciągniętych długów oraz liczbę osób zaciągających pożyczki poza bankami.

41,5 mld zł warte były długi Polaków na koniec września 2014r., wynika z raportu przygotowanego przez BIG InfoMonitor i Związek Banków Polskich

Ponad **115 mln zł** wynosi dług rekordzisty. W ciągu kwartału jego dług urósł o 2,35 mln zł

2 mln 378,5 tys. Polaków ma problemy z terminowym spłacaniem należności. Część z nich wpadło w tarapaty z powodu nieostrożnie zaciągniętych (i równie nieostrożnie udzielanych przez banki) kredytów

17 tys. 471 zł wynosi średnia wysokość długu

7,8 mld zł czyli prawie 19 proc. wszystkich długów zostało wygenerowanych na Śląsku. Kolejne zadłużone województwa to mazowieckie, wielkopolskie, dolnośląskie. Najmniej zadłużeni są mieszkańcy województwa świętokrzyskiego, gdzie łączna wartość przeterminowanych długów nie przekracza 600 mln zł

163 tys. osób w wieku 18-26 lat ma problemy z zadłużeniem. Ich długi sięgają sumie blisko 357 mln zł. Największy problem mają oni ze spłatą pożyczek, rachunków za telefon, a także alimentów

3-4 mln Polaków korzysta z usług finansowych firm nie będących bankami. Według firmy doradczej Deloitte same tylko firmy pożyczkowe udzielają rocznie pożyczek za 2-3 mld zł.

Źródło: Opracowano na podstawie

http://wyborcza.biz/biznes/1,100969,16878212,BIG_InfoMonitor_dlugi_Polakow_siegnely_na_koniec.html;

http://wyborcza.biz/biznes/1,100969,16612145,BIG_InfoMonitor_dlugi_mlodych_Polakow_wynosza_prawie.html;

http://wyborcza.biz/biznes/1,101716,12297848,Parabanki_rosna_w_sile_Bez_zadnego_nadzoru_o_bsluguja.html

<http://zbp.pl/dla-prasy/informacje-prasowe/raport-infodlug-ponad-90-proc-polakow-reguluje-swoje-zobowiazania-w-terminie>

Zadanie nr 3: Praca z komiksem „Opowieść o dwóch świnkach”

a) Polec uczniom przeczytanie komiksu Michała Chojnackiego i Jakuba Grocholi „Opowieść o dwóch świnkach”, będącego zwycięzcą 6 edycji konkursu FOR na komiks ekonomiczny (kategoria krótka).

b) Poproś o podzielenie się wrażeniami z opisaney historii. Zapytaj uczniów czy komiks im się podobał? Jakie zagadnienia przedstawia? Jakie terminy ekonomiczne związane z finansami pojawiły się w opisaney historii? Zapisz je na tablicy. Wśród podanych pojęć na pewno pojawią się bank, parabank, prowizja, oprocentowanie, odsetki, „chwilówka”. Upewnij się, że uczniowie znają i rozumieją te pojęcia.

c) Następnie poproś uczniów, aby pracując w parach uzupełnili tabelę. Po wykonaniu zadania wspólnie omówcie odpowiedzi na pytania.

	Świnka A	Świnka B
1. Od kogo pożyczyła pieniądze?		
2. Co zdecydowała o wyborze pożyczkodawcy? Co ją zachęciło, przekonało?		
3. Na jaki cel przeznaczyła pożyczone pieniądze?		
4. W jaki sposób radziła sobie ze spłatą długu?		
5. Jakie były konsekwencje zaciągniętej pożyczki? Z czego wynikały?		
6. Jak oceniasz postępowanie?		

d) Zapytaj uczniów - czy spotkali się z ofertami, reklamami instytucji pożyczkowych nie będących bankami? Jakie mają zdanie na temat działań tych instytucji, z jakimi poglądami się zetknęli?

Odwołując się do historii opisanych w komiksie wyjaśnij różnicę pomiędzy bankami i tzw. parabankami czyli podmiotami, nie będącymi bankami, lecz wykonującymi czynności podobne do czynności bankowych. Wyjaśnij, że parabanki, w przeciwieństwie do banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, które są objęte kontrolą instytucji sprawujących nadzór nad

bankami np. Komisji Nadzoru Finansowego, znajdują się poza jakąkolwiek kontrolą, więc decydując się na zaciągnięcie pożyczki w instytucji pozabankowej konsumenci podejmują wysokie ryzyko i pozbawiają się możliwości reklamacji w przypadku powstałych nieporozumień.

Zwróć uwagę na konsekwencje zaciągania „chwilówek”. Wyjaśnij, że za łatwe i szybkie pożyczki/kredyty, często trzeba płacić bardzo wysokie, nawet kilkudziesięcioprocentowe odsetki, co zwiększa ryzyko spłaty zadłużenia. Podkreśl, że szczególną ostrożność trzeba zachować w zaciąganiu nowych, droższych długów, po to by spłacić stare. Ze spirali długu trudno jest się wydostać, ponieważ przez odsetki od kolejnych zobowiązań dług staje się coraz większy

Praca domowa:

Zaproponuj uczniom obejrzenie filmu „Prześwietlamy reklamy: zanim pójdziesz do Vivusa” dostępnej na stronie <http://samcik.blox.pl/html/1310721,262146,21.html?625483>. Poproś, aby na podstawie informacji przedstawionych w filmie oraz historii opisanych w komiksie ułożyli kodeks rozsądnego i bezpiecznego pożyczania. Zadanie uczniowie mogą wykonać pracując w małych zespołach. Formę prezentacji pozostaw uczniom (plakat, kolaż, rysunek itp.)

Podsumowanie:

Kończąc zajęcia wyjaśnij, że banki i inne instytucje finansowe oferują różnorodne narzędzia, dzięki którym można finansować dzisiejszą konsumpcję przyszłymi dochodami. Należy pamiętać, że najbardziej korzystna pożyczka lub kredyt to takie, kiedy pozyskane od instytucji finansowej środki są inwestowane w coś, co zwiększa majątek i możliwości zarabiania pieniędzy w przyszłości. Z pewnością należą do nich decyzje o wzięciu kredytu na zakup nieruchomości albo mieszkania, na opłacenie dobrych studiów, po których łatwo znaleźć pracę, czy kupno nowszego i bardziej ekonomicznego samochodu, który mniej się psuje i zużywa mniej paliwa niż stary. Zaciągając kredyt, klient zobowiązuje się do zwrotu tej sumy wraz z odsetkami w określonym w umowie terminie. Warunki spłaty kredytu (oprocentowanie, wysokość rat, termin spłaty) są określone w umowie kredytowej, którą należy dokładnie przeczytać. Można wybierać z wielu rodzajów kredytów. Do najczęściej spotykanych należą: kredyty odnawialne, gotówkowe, mieszkaniowe i karty kredytowe. Należy pamiętać, że nie ma nic za darmo! Jeśli bank lub inna firma oferuje coś bez opłat, warto się zastanowić, na czym tak naprawdę zarobi później. Zwróć uwagę, że zadłużanie się może być katastrofalne w skutkach, jeśli zaciągany dług wykracza poza możliwości jego spłaty.

Pytania sprawdzające: Wybierz poprawna odpowiedź

1. Parabank to:

- a) podmiot przyjmujący depozyty, udzielający kredytów oraz dokonujący rozliczeń pieniężnych, działający na podstawie zezwolenia i nadzorowany przez Komisję Nadzoru Finansowego.
- b) podmiot wykonujący czynności podobne do czynności bankowych i niepodlegający nadzorowi finansowemu, sprawowanemu przez organ nadzoru.
- c) podmiot udzielający pożyczek z własnych środków, a nie z funduszy zdeponowanych przez klientów.

2. Zjawisko „spirali zadłużenia” oznacza:

- a) wzrost zadłużenia i kłopoty ze spłatą długów
- b) zmniejszanie zadłużenia
- c) wzrost konsumpcji

3. Komisja Nadzoru Finansowego to organ sprawujący kontrolę nad:

- a) wszystkimi instytucjami finansowymi
- b) bankami
- c) parabankami

4. Pożyczając pieniądze w banku trzeba zapłacić :

- a) wynagrodzenie
- b) podatek
- c) oprocentowanie

5. Ile musisz oddać do banku jeśli pożyczysz na rok 2000 zł, a roczne oprocentowanie wynosi 15%?

- a) 2300 zł

b) 2030 zł

c) 2003 zł

Odpowiedzi: 1b, 2a, 3b, 4c, 5a